УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини
вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністерство юстиції України

ПОДАННЯ
Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 1, 19[1] Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», під час виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, працівниками Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини виявлено порушення прав людини у діяльності Чернівецької міської медичної частини № 33 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» у Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях (далі – медична частина).

Статтею 49 Конституції України визначено, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування.

Статтею 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначено, що кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає медичний догляд, який є необхідним для підтримання здоров'я людини.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№19698.2/26/39.3 від 07.10.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 07.10.2026 14:54
6C9E48EB050893DA04000000E88D01007DF40600

повинен зазнавати катування або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Усупереч наведеним вимогам законодавства під час відвідування групою НПМ медичної частини 16.06.2026 виявлені факти порушення прав людини, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування щодо усунення виявлених недоліків, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності.

Групою НПМ виявлені факти неналежної фіксації та документування тілесних ушкоджень осіб, позбавлених волі, що є порушенням вимог пункту 2.11 розділу ІІ Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги особам, узятим під варту, затвердженого спільним наказом Міністерства юстиції України та Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ) від 10.02.2012 № 239/5/104 (далі – Порядок).

Порядком передбачено обов'язок медичного працівника у разі виявлення тілесних ушкоджень оформити відповідну медичну документацію, здійснити фотофіксацію ушкоджень, внести відомості до журналу обліку фактів виявлення тілесних ушкоджень, а також невідкладно повідомити прокурора, а у визначених випадках – Державне бюро розслідувань.

Разом з тим, під час вибіркового вивчення медичної документації, з'ясовано, що 06.05.2026 до медичної частини звернувся ув'язнений П., у якого діагностовано перелом XI ребра справа. Попри внесення відомостей про тілесне ушкодження до медичної карти амбулаторного хворого форми № 025/0, факт його виявлення не задокументовано медичним персоналом належним чином медичним персоналом, не внесені відомості до журналу обліку фактів виявлення тілесних ушкоджень та не складено довідку про фіксацію тілесних ушкоджень, не повідомлено компетентні правоохоронні органи.

Крім того, під час проведення конфіденційної бесіди з іншим ув'язненим групі НПМ стало відомо про заподіяння йому тілесних ушкоджень іншою ув'язненою особою. За словами ув'язненого, після події він був оглянутий медичним працівником та отримав необхідну медичну допомогу. Водночас зазначений факт наявності тілесних ушкоджень не був задокументований медичним персоналом у медичній документації. Ув'язнений повідомив, що відмовився від документування тілесних ушкоджень. Разом із тим така відмова не звільняє медичних працівників від обов'язку виконання вимог чинного Порядку щодо належної фіксації тілесних ушкоджень та їх документування.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№19698.2/26/39.3 від 07.10.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 07.10.2026 14:54
6C9E48EB050893DA04000000E88D01007DF40600

Зазначені порушення створюють ризик приховування фактів насильства, унеможливлюють своєчасне, повне та об’єктивне розслідування обставин отримання тілесних ушкоджень, порушують право ув’язнених і засуджених осіб на належне документування фактів можливого насильства.

Під час відвідування виявлено порушення вимог національного законодавства та недотримання міжнародних рекомендацій у сфері поводження з особами під вартою, що призводять до обмеження прав засуджених та ув’язнених осіб.

Так, у порушення пункту 4 глави 1 розділу X Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ПВР СІЗО), затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5, та Положення про Чернівецьку міську медичну частину № 33 філії Державної установи «Центр охорони здоров’я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях у медичній частині не організовано надання стаціонарної медичної допомоги. У зв’язку з цим медична допомога пацієнтам надається в амбулаторному режимі. У разі потреби надання стаціонарної допомоги особи направляються до спеціалізованих лікарень Державної установи «Центр охорони здоров’я Державної кримінально-виконавчої служби України» та цивільних закладів охорони здоров’я МОЗ із забезпеченням охорони.

Крім того, зазначена практика не відповідає пункту 38 рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі-ЄКЗК), де вказується, що медичні служби в місцях позбавлення волі повинні бути взмозі забезпечити медичну допомогу та лікування, а також відповідну дієту, фізіотерапію, реабілітацію чи будь-який інший спеціальний догляд на такому ж рівні, який пропонується пацієнтам в цивільних медичних закладах. Повинна бути передбачена забезпеченість лікарським, допоміжним медичним і технічним персоналом, а також бути надані відповідні приміщення, обладнання і устаткування.

Під час відвідування з’ясовано, що осіб із підозрою на туберкульоз або вже з підтвердженим діагнозом на туберкульоз розміщують у камерних приміщеннях, не призначених для ізоляції осіб з інфекційними захворюваннями та розташованих поруч із камерами, де утримуються інші особи, взяті під варту. Таке розміщення не забезпечує належної ізоляції хворих, не відповідає вимогам інфекційного контролю та створює реальний ризик поширення туберкульозної інфекції серед ув’язнених і персоналу установи, чим порушуються вимоги пункту 2 розділу II Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров’я, що надають допомогу особам, хворим на туберкульоз, затвердженого наказом МОЗ від 01.02.2019 № 287.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№19698.2/26/39.3 від 07.10.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 07.10.2026 14:54
6C9E48EB050893DA04000000E88D01007DF40600

Крім того, адміністрацією установи та медичною частиною не надано документів, що підтверджували б проведення дезінфекційної обробки камерного приміщення, у якому за 13 днів до відвідування перебував пацієнт із захворюванням на туберкульоз. При цьому на день відвідування в зазначеному приміщенні вже утримувався інший ув'язнений, у якого були відсутні підозри на захворювання на туберкульоз. Відсутність документального підтвердження проведення дезінфекційних заходів свідчить про недотримання вимог інфекційного контролю та не дає можливості підтвердити вжиття належних заходів, спрямованих на запобігання поширенню туберкульозної інфекції в установі.

Під час огляду приміщень збірного відділення та спілкування з ув'язненими особами з'ясовано, що первинний медичний огляд новоприбулих осіб проводиться в умовах, які не забезпечують приватності та конфіденційності. Зокрема, медичні огляди здійснювалися у присутності працівників установи та/або представників інших правоохоронних органів. Такі умови створюють ризик розголошення відомостей про стан здоров'я ув'язнених та засуджених осіб стороннім особам, які не беруть участі в наданні медичної допомоги, що порушує право пацієнтів на збереження лікарської таємниці та конфіденційність медичної інформації.

Зазначене не відповідає вимогам статті 39-1 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», пункту 7 глави 2 розділу X Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, які гарантують право особи на таємницю про стан свого здоров'я, а також пункту 9 розділу I Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого спільним наказом Міністерства юстиції України та МОЗ від 15.08.2014 № 1348/5/572, відповідно до якого медичні огляди повинні проводитися в умовах, що забезпечують дотримання медичної таємниці та конфіденційності інформації про стан здоров'я пацієнта.

Під час конфіденційного спілкування з ув'язненими та засудженими особами до групи НПМ надходили повідомлення про тривале очікування у наданні або неналежне надання медичної допомоги медичними працівниками, що фактично ускладнює реалізацію права на медичне обслуговування.

У медичній частині наявний кабінет для проведення замісної підтримувальної терапії (далі-ЗПТ), водночас при обході камерних приміщень кілька ув'язнених осіб із наркозалежністю звернулися до групи НПМ та повідомили, що з різних причин раніше припинили лікування за програмою ЗПТ або ще не розпочали його в установі. Зазначені особи висловили скарги на обмежену доступність цього лікування в медичній частині. Внаслідок цього значна кількість ув'язнених осіб, які потребують ЗПТ, позбавлені можливості отримати ефективне та обґрунтоване лікування захворювання, що порушує їх

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№19698.2/26/39.3 від 07.10.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 07.10.2026 14:54
6C9E48EB050893DA04000000E88D01007DF40600

право на вибір методів лікування відповідно до статті 38 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та суперечить принципам ефективного лікування наркозалежності, першим з яких є доступність, де кожній особі має бути надана така можливість. ЄКЗК у доповіді за наслідками візиту до України у 2023 році зазначив, що потрапляння до пенітенціарної установи є можливістю вирішити проблему, пов'язану з наркотиками, і тому важливо, щоб відповідна допомога була запропонована всім зацікавленим особам та була легкодоступною [CPT/Inf (2024) 20].

У медичній частині на обліку перебувають 6 пацієнтів із хронічним вірусним гепатитом С (далі – ВГС), які потребують лікування. На день відвідування у медичній частини відсутня противірусна терапія для лікування ВГС, що не відповідає вимогам Стандартів медичної допомоги при вірусному гепатиті С у дорослих, затверджених наказом МОЗ від 23.07.2025 року № 1178. Відсутність своєчасного лікування ВГС підвищує ризик прогресування хвороби, розвитку ускладнень захворювання печінки та створює загрозу поширення інфекції серед інших пацієнтів, порушуючи право ув'язнених та засуджених осіб на отримання належної медичної допомоги.

Під час відвідування надійшло повідомлення від ув'язненої особи зі скаргами на напади задухи внаслідок бронхіальної астми та відсутність медичної допомоги. Так, групою НПМ з'ясовано, що ув'язнений декілька днів тому був оглянутий лікарем-терапевтом, про що є запис у медичній карті, встановлений відповідний діагноз і призначено лікування медичним препаратом з фармакотерапевтичної групи бронхолітиків короткої дії, зокрема на основі сальбутамолу (торгова назва «Вентолін»). Водночас зазначена група лікарських засобів у медичній частині відсутня, незважаючи на те, що ці препарати включені до Національного переліку основних лікарських засобів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.09.2009 № 333, та повинні бути доступними для забезпечення потреб пацієнтів відповідно до медичних показань.

Відсутність зазначених лікарських засобів унеможливила своєчасне купірування бронхоспазму, що створювало ризик прогресування дихальної недостатності, погіршення перебігу основного захворювання та розвитку невідкладних станів потребуючих надання екстреної медичної допомоги.

Крім того, під час конфіденційного спілкування з ув'язненими та засудженими особами до групи НПМ надходили повідомлення про те, що вони змушені самостійно або за рахунок родичів придбавати лікарські засоби для лікування. Водночас встановлено, що пацієнти не володіють інформацією про наявність у медичній частині лікарських засобів, які можуть бути надані їм безоплатно за призначенням лікаря, що свідчить про неналежне інформування щодо порядку їх отримання та реалізації права на безоплатне медичне забезпечення в межах наявних ресурсів.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№19698.2/26/39.3 від 07.10.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 07.10.2026 14:54
6C9E48EB050893DA04000000E88D01007DF40600

Під час спілкування з фармацевтом медичної частини групою НПМ з'ясовано, що заклад має потребу у забезпеченні лікарськими засобами. Зазначене свідчить про недостатній рівень забезпечення ліками медичної частини, що може негативно впливати на своєчасність та повноту надання медичної допомоги особам, які утримуються в установі.

Неналежне інформування пацієнтів про можливість безоплатного отримання лікарських засобів за їх наявності у медичній частині, у поєднанні з недостатнім забезпеченням закладу медикаментами, створює передумови для покладення витрат лікування на ув'язнених та засуджених осіб або їхніх родичів.

Наявний недолік при оформленні медичної документації, а саме: не всі лікарські призначення, що виконуються у процедурному кабінеті, відмічені у медичних картах. Так, ін'єкції тестостерону, виконані у маніпуляційному кабінеті, зафіксовані у журналі маніпуляцій, але не мають відповідних записів з обґрунтуванням та призначенням лікарів у медичних картах. Виконання медичних призначень без запису лікаря є порушенням галузевих стандартів. Відповідно до вимог наказу МОЗ «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування» від 14.02.2012 №110 кожен етап надання медичної допомоги має фіксуватися документально.

Психіатричні огляди пацієнтів лікарем-психіатром проводиться без належного оформлення письмової інформованої згоди. Зокрема, усупереч вимогам Інструкції щодо заповнення форми первинної облікової документації № 003-7/о «Усвідомлена згода особи на проведення психіатричного огляду», затвердженої наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, встановлено, що в медичній документації, зокрема в медичній карті амбулаторного хворого форми № 025/о, відсутня підписана пацієнтом інформована згода на проведення психіатричного огляду.

Тривалий час у медичній частини вакантна посада клінічного психолога, що ускладнює своєчасне та ефективне надання медичної допомоги у сфері психічного здоров'я засудженим та ув'язненим особам. ЄКЗК у доповіді за наслідками візиту до України у 2023 році рекомендує надалі посилювати надання психологічної допомоги в установах, а також розвивати підготовку та роль пенітенціарних психологів, особливо в частині терапевтичної клінічної роботи із засудженими. У цьому контексті необхідно докласти зусиль для набору клінічно підготовлених психологів, які повинні бути частиною медичної команди і в своїй роботі не повинні поєднувати дві різні ролі, тобто оцінку ризиків і терапевтичну клінічну роботу [CPT/Inf (2024) 20) пункт 85].

У порушення наказу МОЗ «Про затвердження Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах» від 16.12.2003 № 584 (далі – Правила № 584) при вивченні умов

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№19698.2/26/39.3 від 07.10.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 07.10.2026 14:54
6C9E48EB050893DA04000000E88D01007DF40600

зберігання лікарських засобів виявлено лікарські засоби, термін придатності яких завершився, у маніпуляційному кабінеті та кабінеті лікаря-стоматолога. Зберігання у медичній частині лікарських засобів з терміном придатності, який завершився, свідчить про неналежну організацію їх обліку та контролю за строками придатності, створює ризик їх випадкового використання під час надання медичної допомоги та не відповідає вимогам належної практики зберігання лікарських засобів і безпечного надання медичної допомоги.

Вивчення медичної документації, зокрема Журналу амбулаторного прийому лікаря-стоматолога, виявлено обмеженість спектра стоматологічних послуг, що надаються у медичній частині, який фактично зводиться до профілактичного огляду та видалення зубів.

Крім того, виявлено, що медична частина забезпечена дентальним рентгенологічним апаратом, однак він не використовується у зв'язку з невведенням в експлуатацію. При спілкуванні з медичним персоналом не отримано обґрунтованих пояснень щодо причин невведення обладнання в експлуатацію. Зазначене суттєво обмежує можливості лікаря-стоматолога щодо проведення повноцінного стоматологічного обстеження, уточнення діагнозу та визначення оптимальної тактики лікування.

У ході вивчення стану організації роботи стоматологічного кабінету медичної частини виявлено порушення вимог інфекційного контролю та правил обробки медичних виробів багаторазового використання. Зокрема, ємність для замочування стоматологічного інструментарію була заповнена рідиною невідомого походження, у якій знаходилася стороння річ, зубна щітка, що свідчить про неналежне використання ємності, призначеної для дезінфекції медичних виробів. Крім того, стоматологічні інструменти багаторазового використання мали ознаки корозії, а забруднений медичний інструментарій знаходився безпосередньо в рукомийнику стоматологічного кабінету.

Виявлені порушення свідчать про недотримання вимог санітарно-протиепідемічного режиму та не забезпечують належної дезінфекції і стерилізації медичних виробів, що створює ризик передачі інфекційних захворювань, розвитку вторинних бактеріальних ускладнень під час надання стоматологічної допомоги та ставить під загрозу безпеку здоров'я пацієнтів.

Медична частина розташована на другому поверсі будівлі установи, при цьому доступ до неї не відповідає вимогам Державних будівельних норм України ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд». Під час відвідування встановлено, що не створено належних умов для безперешкодного доступу та перебування у будівлі осіб з інвалідністю й інших осіб, які належать до маломобільних груп населення. Зокрема, відсутні пандус, поручні та інші елементи безбар'єрного середовища, які забезпечували б безпечне та самостійне пересування до приміщень медичної частини.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№19698.2/26/39.3 від 07.10.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 07.10.2026 14:54
6C9E48EB050893DA04000000E88D01007DF40600

За таких умов особи з порушеннями опорно-рухового апарату, особи, які пересуваються за допомогою крісел колісних, милиць чи інших допоміжних засобів, а також особи похилого віку фактично позбавлені можливості самостійно та безперешкодно отримати доступ до медичної допомоги. Відсутність архітектурної доступності створює додаткові перешкоди у реалізації права на охорону здоров'я, своєчасне отримання медичної допомоги та суперечить принципам рівного доступу до медичних послуг.

У порушення вимог Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, у приміщеннях медичної частини не забезпечено належного протипожежного захисту. Зокрема, не всі приміщення медичної частини обладнані системою пожежної сигналізації, що унеможливлює своєчасне виявлення загоряння, оперативне оповіщення осіб, які перебувають у будівлі, та вжиття невідкладних заходів щодо ліквідації пожежі.

Відсутність належним чином облаштованої системи пожежної сигналізації суттєво підвищує ризик виникнення надзвичайних ситуацій, створює загрозу життю та здоров'ю засуджених, ув'язнених, пацієнтів і працівників медичної частини, а також може ускладнити своєчасну евакуацію осіб, особливо тих, які через стан здоров'я є маломобільними або потребують сторонньої допомоги. Такі недоліки свідчать про неналежне забезпечення пожежної безпеки у медичній частині та потребують невідкладного усунення.

У ході відвідування встановлено порушення вимог природоохоронного законодавства та законодавства у сфері поводження з медичними відходами. Зокрема, всупереч вимогам розділів VIII та IX наказу МОЗ «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів» від 31.10.2024 № 1827 у медичній частині не облаштовано спеціально визначеного приміщення для тимчасового зберігання медичних відходів. Натомість їх зберігання здійснюється у приміщенні клініко-діагностичної лабораторії, яке не призначене для таких цілей та не відповідає встановленим вимогам щодо безпечного поводження з медичними відходами

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до підпункту 2^7 пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228, Міністерство юстиції України забезпечує контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та узятих під варту осіб;

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№19698.2/26/39.3 від 07.10.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 07.10.2026 14:54
6C9E48EB050893DA04000000E88D01007DF40600

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності Чернівецької міської медичної частини № 33 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» у Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях.

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до встановленої законом відповідальності та про результати розгляду подання у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188^{40} Кодексу України про адміністративні правопорушення невиконання законних вимог Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: Звіт про результати відвідування Чернівецької міської медичної частини № 33 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» у Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях на 16 арк.

Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини **Дмитро ЛУБІНЕЦЬ**

Олена Бардаш 050 967 9551

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№19698.2/26/39.3 від 07.10.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 07.10.2026 14:54
6C9E48EB050893DA04000000E88D01007DF40600